

Vastagbéltükrözés- kolonoszkópia

ÁLLAMI SZŰRŐPROGRAM
A RÁKMEGELŐZŐ ÁLLAPOT,
A VASTAG- ÉS VÉGBÉLRÁK
SZŰRÉSÉRE ÉS KORAI
FELISMERÉSÉRE

Svit

Ideje, hogy önmagára is gondoljon.

Tisztelt Asszonyom / Uram!

A könyvecskét, amit a kezében tart, azoknak szánjuk, akiknél a Svit Program – a rákmegelőző állapot, a vastag- és végbélrák szűrését és korai felismerését szolgáló állami szűrőprogram – az elvégzett vizsgálatok folyamán olyan kóros elváltozásokat fedezett fel, melyeket alaposabban ki kell vizsgálni.

A program egyik alapvető célja a betegség által veszélyeztetett páciensek alapos vizsgálata. Reméljük, hogy könyvecskénk segít Önnek, hogy felmerülő kérdéseire választ kapjon, és hozzásegíti ahhoz, hogy bekapcsolódjon a Programba és megfelelően felkészüljön a szűrővizsgálatokra, mert csak közös erőfeszítéssel tehetünk meg mindent az Ön egészségéért. A Svit Programban egészen 74 éves koráig vehet részt, ezért őrizze meg e könyvecskét, hiszen még szüksége lehet rá.

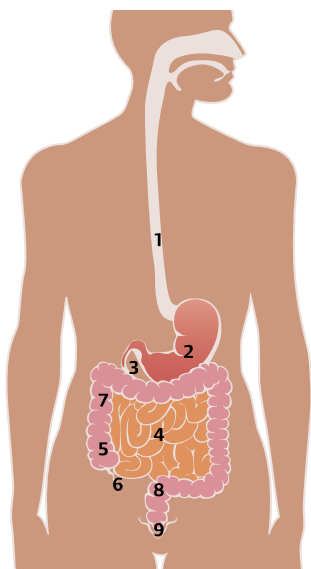
Jó egészséget kívánva szívélyesen üdvözöljük.

A Svit Program munkatársai

A vastagbél és működése

A kb. 1,5 m hosszú vastagbél a vékonybél folytatása, a tápcsatorna utolsó szakasza, amely a végbélben végződik. Itt megy végbe az elektrolitok és a folyadék felszívódása. A vastagbél egyúttal a széklet ideiglenes gyűjtőhelye és a megemésztett anyagok kiválasztódásának szerve is. Ennek során fontos a baktériumok szerepe, melyek hasznos bélfloaraként benépesítik a vastagbelet. A megevett táplálék híg kása alakjában gyorsan halad előre a vékonybélben, a vastagbélben azonban hosszabb ideig tartózkodik, besűrűsödik, a fennmaradó anyag pedig kiürül a bélrendszerből.

1. nyelőcső; 2. gyomor; 3. nyombél
4. vékonybél; 5. vakbél; 6. féregnyúlvány;
7. vastagbél; 8. végbél; 9. végbélnyílás

Hogy a jó közérzethez és testünk normális működéséhez milyen fontos az egészséges vastagbél, arra csak akkor jövünk rá, amikor problémák adódnak. Ezzel a testrészünkkel gyakran még ilyenkor is meglepően mostohán bánunk, ami helytelen. A normális székletürítés az emésztőcsatorna fontos feladata, és ha hosszantartó panaszok jelentkeznek, akkor ezt meg kell beszélni a háziorvossal. Mindenfajta feszengetés főleg, hiszen amitől Ön esetleg ódzkodik, az az orvos hivatásának mindennapi része. Az emésztés és a kiválasztás az élet fontos velejárója, ami nélkül egyszerűen nem megy.

Kolonoszkópia – vastagbéltükrözés

Endoszkópiának nevezzük azt a vizsgálatot, amikor egy különleges orvosi műszer, az endoszkóp segítségével betekintünk az emberi test belsejébe. A végbél (rektoszkópia) és a vastagbél endoszkópiája (kolonoszkópia) a **legfontosabb diagnosztikai módszer a vastag- és végbélben lévő kóros elváltozások feltárására**, amely lehetővé teszi a bélrendszer nyálkahártyájának alapos vizsgálatát és szövetminta levételét részletesebb vizsgálat céljából.

A **vastagbéltükrözés (kolonoszkópia)** a teljes bélrendszer endoszkópos vizsgálata kolonoszkóppal – egy optikai szálakból készült, hajlékony endoszkóppal, amely a bél belsejének képét kivetíti a képernyőre, lehetővé téve ezzel, hogy az orvos a teljes vastag- és végbél nyálkahártyáját átvizsgálja. Fontos, hogy a vizsgálat előtt a beteg hashajtóval kiürítse és megtisztítsa beleit. A vastagbéltükrözés során az orvos eltávolíthatja a bélfalról az ott talált polipokat (polipektómia). Ha a vizsgálat közben az orvos tumort észlel, akkor abból szövetmintát vesz – biopsziát végez. A szövetmintát a patológus vizsgálja meg mikroszkóppal, és az általa adott kórszövettani vélemény megerősíti vagy cáfolja a rák vagy valamely más bélbetegség gyanúját.

A vastagbéltükrözést kórházakban vagy az emésztőszervi betegségekre szakosodott (gasztroenterológiai) rendelőkben és diagnosztikai központokban végzik. A vizsgálat általában nem fájdalmas, habár kissé kellemetlen lehet. A vizsgálatot a Svit Program keretén belül a Svit Központ szervezi, az Önnel való előzetes egyeztetés alapján.

Kolonoszkóp

A vastagbéltükrözés a legmegbízhatóbb diagnosztikai módszer a vastag- és végbélben lévő rákmegelőző és rákos elváltozások felismerésére. Normális kolonoszkópiás lelet esetén a vastagbéltükrözést általában csak tíz év múlva kell megismételni. A vastag- és végbélrák által veszélyeztetett csoportba tartozók esetében ez az időszak rövidebb, amiről a veszélyeztetettség típusa alapján a gastroenterológus szakorvos dönt. Mivel a vastag- és végbélrák nem fejlődik mindenkinél egyformán, ezért fontos, hogy továbbra is figyelemmel kísérje bélrendszerének működését és bármilyen probléma (a székelési szokások megváltozása, pl. hasmenéssel váltakozó székrekedés vagy nagyon vékony széklet, puffadás, gyomorfájdalmak, véres széklet vagy egyéb homályos eredetű gyomorproblémák) jelentkezése esetén felkeresse háziorvosát. Hirtelen támadt súlyos gyomorproblémák jelentkezése esetén azonnal forduljon háziorvosához.

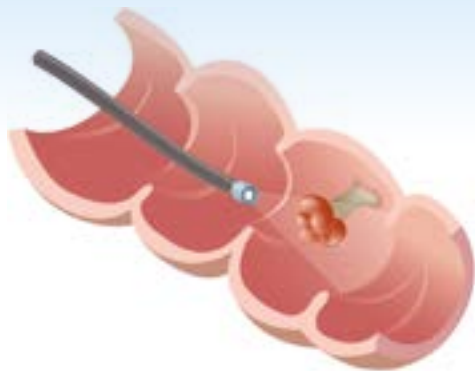
Mit mutat meg a vastagbéltükrözés?

A székletben lévő vér arról tanúskodik, hogy olyan kóros elváltozások keletkeztek a bélben, melyeket az orvos vastagbéltükrözéssel azonosítani tud. Könnyen lehet, hogy a vizsgálat semmiféle kóros elváltozást nem mutat ki. Az esetek felében ez történik. A vastagbéltükrözéssel felfedezhető kóros elváltozások a következők:

Bélpolipok

A polip a bél nyálkahártyájából kinövő, a bél üregébe bedomborodó szövetburjánzás (kinövés). **A szakemberek a vastag- és végbélben lévő összes polip eltávolítását javasolják, mivel a rák szinte mindig a polipokból indul ki.** A kisebb polipok gyakran semmiféle problémát nem okoznak. Az első tünet amely megjelenik, a bélből távozó vér, amely a bél nyálkahártyáján történt bevérzés eredménye. A nagy polipok görcsöket, gyomorfájdalmat, súlyos székrekedést okozhatnak. Könnyen teljes bélelzáródást is előidézhetnek, ha megakadályozzák a széklet és a gázok mozgását, ami nemcsak rendkívül fájdalmas, de életveszélyes is.

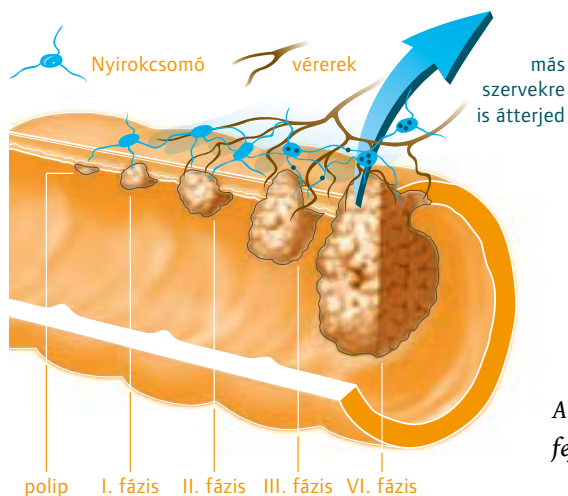
A vizsgálat során az 50 évesnél idősebb páciensek egyharmadánál bélpolipokat fedeznek fel. Ezek többségét már a vastagbéltükrözés során eltávolítják, és ezzel a beavatkozás általában be is fejeződik. Csupán a nagyobb vagy elrákosodott polipoknál szükséges további beavatkozás.

Polip

Krónikus gyulladós bélbetegségek (colitis ulcerosa, Crohn-betegség)

A colitis ulcerosa és a Crohn-betegség a két leggyakoribb krónikus gyulladós bélbetegség. Ezekben a betegségekben szenvedő betegeknél fokozott a rák kifejlődésének veszélye, ezért esetükben gyakrabban van szükség kolonoszkópiás vizsgálatra. A betegek állapotát általában figyelemmel kíséri a gyomor és bélbetegségek szakorvosa, aki gondoskodik a szükséges vizsgálatok elvégzéséről.

A vastagbélrák fejlődési fázisai

Daganat

Ha a vastag- és végbél sejtjei zabolátlan burjánzásba kezdenek, akkor daganat alakul ki. A daganatok lehetnek jóindulatúak (benignus) és rosszindulatúak (malignus). A benignus daganatok nem okoznak különösebb problémát. Eltávolításuk után általában nem újulnak ki, és nem

terjednek át más szervekre, nem képeznek áttéteket. A vastag- és végbélben lévő malignus daganatokat vastag- és végbélráknak vagy kolorektális ráknak nevezzük. A rákos sejtek elszaporodnak, behatolnak a környező szövetekbe, és a vérkeringés útján eljuthatnak más szervekbe is, ahol rákos áttéteket, metasztázisokat képeznek.

Rendkívül fontos, hogy a bél daganatos elváltozásait minél előbb felfedezzük, amikor még sikeresen gyógyíthatók.

Miért alakul ki a vastagbélrák - a rák kifejlődésének kockázati tényezői

A betegség kialakulásának oka még mindig nem teljesen ismert, de a kutatások azt valószínűsítik, hogy a vastag- és végbélrák örökletes és környezeti hatások kombinációjának következménye. A kockázati tényezők olyan tényezők, melyek növelik annak a valószínűségét, hogy az egyén egy bizonyos betegségben megbetegszik. A vastag- és végbélrák kialakulásának valószínűségét bizonyítottan növelik az alábbi tényezők:

Életkor. Az a tény, hogy a betegség felfedezésekor a betegek kb. 90 %-a idősebb 50 évesnél, az első számú kockázati tényezővé teszi az életkort. Ezért a szakemberek ebben az életkorban a szűrő- és diagnosztikai vizsgálatok elvégzését tanácsolják.

Környezeti hatások (táplálkozás, alkohol, dohányzás, egészségtelen életmód). A vastag- és végbélrák kialakulásának veszélyét többnyire növeli a húsban és zsírban gazdag táplálkozás. Ezért a szakemberek változatos, zöldségben és gyümölcsben gazdag, rost dús táplálkozást javasolnak. A bélben a rostok vízzel érintkezve megduzzadnak, és számos káros, a táplálékkal együtt bevitt, vagy az emésztés során keletkezett anyagot megkötnek. A rostoknak köszönhetően az emésztés felgyorsul és lerövidül az az idő, amíg a megemésztett táplálék a bél nyálkahártyájával érintkezik, illetve gyorsabban ürül ki a bél és kevesebb káros anyag ingerli a nyálkahártya sejtjeit. Az egészségtelen életmód növeli a rák kialakulásának kockázatát. A mozgásszegény életmód, a nagy túlsúly, a mértéktelen alkoholfogyasztás és a dohányzás a vastag- és végbélrák kockázati tényezői. Ugyanakkor az egészséges életmód nemcsak a ráktól védi meg az embert, de számos más betegségtől is.

A bélpolipok rejtett veszélyt jelentenek a rák kialakulása szempontjából, ezért minél hamarabb fel kell őket fedezni és el kell távolítani.

Egyes örökletes betegségek – melyek egyébként igen ritkák – szintén növelik a kockázatot. Közéjük tartoznak a különböző polipózisos szindrómák és az örökletes, nem polipózisos bélrák, melyek esetében más típusú rákok kialakulásának is valószínűbb a kockázata. Nagyobb valószínűséggel fenyegeti a betegség azokat, akiknek közeli vérrokonai vastag- és végbélrákban betegedtek meg. Ezért fontos, hogy tisztában legyünk közeli vérrokonaink betegségtörténetével.

Mindaz, amit idáig a vastagbélről és a rajta lehetséges elváltozásokról olvasott, bizonyára meggyőzte Önt arról, hogy valóban nagyon fontos mielőbb kideríteni, hogy mi is történik a testében. Ezért ne halogassa a vastagbéltükrözést.

Felkészülés a vastagbéltükrözésre

A vastagbéltükrözés olyan vizsgálat, melynek sikeres elvégzéséhez az Ön tevékeny együttműködésére is szükség van.

Mivel a vizsgálat a Svit Program keretén belül zajlik, ezért azt a Svit Központ szervezi az Önnel és házi orvosával történő megbeszélés alapján. Értesítettük házi orvosát, hogy a székletben lévő rejtett vér kimutatására szolgáló vizsgálatnak pozitív lett az eredménye. **Legkésőbb a laboratóriumi lelet eredményéről szóló levél kézhezvétele után egy héttel fel kell keresnie házi orvosát**, aki összeállítja a gyógykezeléshez szükséges dokumentációt, és megállapítja, hogy fennállnak-e esetleg a vastagbéltükrözés végrehajtását kizáró okok.

1 Látogatás a házi orvosnál

Házi orvosja figyelemmel fogja kísérni a vizsgálatot és a gyógykezelés egész folyamatát. Részletesen megbeszéli Önnel a várható kezelést és elvégző egy általános vizsgálatot, amely során megállapítja, hogy jelenlegi egészségi állapotában alkalmas-e a vastagbéltükrözés elvégzésére. Meglehet, hogy a vastagbéltükrözés elvégzése előtt meg kell változtatni a gyógyszerei szedésének módját, mivel befolyásolhatnák a vizsgálatot (elsősorban a vérhígító gyógyszerek). Közölje orvosával, hogy melyik

gyógyszereket szedi folyamatosan. **Saját elhatározásból ne hagyja abba a gyógyszerek szedését, kizárólag az orvos utasításait kövesse.**

Ha cukor-, vese-, szív vagy tüdőbeteg, magas a vérnyomása, hemofília, epilepsziás vagy más krónikus betegségben szenved, akkor kérje ki háziorvosa tanácsát és aprólékosan beszéljék meg, hogy mik a teendők. Orvosa el fogja látni tanácsokkal, hogy a vizsgálat előtt hogyan szedje a krónikus betegségeire előírt gyógyszereit.

A háziorvosnál teendő látogatás előtt:

- Olvassa el még egyszer figyelmesen az utasításokat, amelyeket a székletvizsgálat eredményét tartalmazó értesítőnkben talál meg. Az értesítő levelet az összes mellékletével együtt vigye magával a háziorvoshoz.
- A kapott kérdőívben töltsse ki azt a részt, amely családjának kórtörténetére (anamnézis) vonatkozik. Ha a szükséges adatokat nem ismeri pontosan, akkor érdeklődjön az illetékes egészségügyi intézménynél. A kérdőív többi kérdéseire majd a háziorvossal együtt válaszoljon.
- Kérjen igazolást rendezett egészségbiztosítási jogviszonyáról.
- Írja össze a többi egészségi problémájára szedett gyógyszerek listáját.
- Gyűjtse össze az utóbbi időben kapott összes leletét, mert a háziorvosnak szüksége lehet rájuk.
- Gyűjtse össze a vizsgálat menetére vonatkozó kérdéseit, melyeket a háziorvosának akar föltenni. Legjobb lesz, ha felírja őket ide, nehogy elfelejtse valamelyiket:

2 Kérjük, hogy a háziorvosnál tett látogatás után azonnal hívjon fel bennünket a 01/620 45 22 számon és tájékoztasson bennünket arról, hogy egészségi állapota megengedi-e (vagy nem engedi meg) a vastagbéltükrözés elvégzését.

Megbeszéljük, hogy mely időpont és intézmény a legalkalmasabb Önnek a vizsgálat elvégzésére, és egyéb felmerülő kérdéseire is válaszolunk.

3 Ezután levélben értesítjük a kiválasztott egészségügyi intézményben végzendő vastagbéltükrözés pontos dátumáról és idejéről.

4 Béltisztítás

A vastagbéltükrözés csak akkor lehet sikeres, ha bélrendszere a vizsgálat idején teljesen tiszta (nem tartalmaz székletmaradékot). Ellenkező esetben az orvos nem látja jól a bélnyálkahártyát és a vizsgálatot meg kell ismételni. A beleket két módon lehet kitisztítani: a táplálék radikális csökkentésével a vizsgálat előtti néhány napban, és egy speciális folyadékkal, amelyet a vizsgálat napján kell meginni. **Rendkívül fontos, hogy pontosan betartsa a béltisztításra vonatkozó utasításokat, mert csak így biztosítható a beavatkozás sikere és biztonsága.**

EGY HÉTTEL A VIZSGÁLAT ELŐTT:

- A háziorvos utasításának megfelelően módosíthatja gyógyszerrei adagolását.
- Ne egyen apró magvas gyümölcsöt vagy zöldséget (szőlő, kivi, paradicsom – a magok rátapadhatnak a belek falára és akadályozhatják a vizsgálatot) és teljes kiőrlésű kenyeret.

EGY NAPPAL A VIZSGÁLAT ELŐTT:

- Ne egyen szilárd táplálékot, csak híg gyümölcsleveket, levest, teát igyon. Ne egyen semmiféle tejterméket és ne igyon alkoholt.

Ha cukorbetegséggel kezelik, akkor a rendelőben külön útmutatót kap a vizsgálat előtti béltisztítást, illetve a vizsgálat előtti és utáni táplálkozást és gyógyszereszedést illetően.

BÉLTISZTÍTÁS KÖZVETLENÜL A VIZSGÁLAT ELŐTT

A gyógyszerterápiában kapott béltisztító szert odahaza oldja fel vízben, majd az oldatot igya meg a mellékelt utasítás szerint. Ha a vastagbéltükrözésre reggel kerül sor, akkor a béltisztítást előző este végezze el; délutáni vastagbéltükrözés esetén a béltisztítást ugyanazonnap kora hajnalban kezdje el. Kérjük, pontosan tartsa be az utasításokat. A készítmény hozzásegíti a bél teljes kiürítéséhez. A tisztító folyadékot addig kell inni az utasítás szerint, amíg a bélből távozó folyadék egészen áttetsző nem lesz.

A vizsgálat menete

A vastagbéltükrözést végző egészségügyi intézménybe vigye magával az alábbiakat:

- egészségbiztosítási kártyáját,
- a háziorvostól kapott dokumentációt és útmutatót,
- a vastagbéltükrözéshez szükséges kitöltött kérdőívet,
- a más betegségek miatt szedett gyógyszereit,
- pizsamát és tisztálkodó szereket csak akkor, ha az előzetes megbeszélés alapján a kórházban tölt egy éjszakát.

Azt ajánljuk, hogy kísérővel menjen a vizsgálatra. Ha a vizsgálat közben nyugtatót vagy fájdalomcsillapítót kap, akkor 24 órán keresztül nem vezethet járművet, ezért szüksége lesz valakire, aki hazaviszi, illetve hazakíséri. Meglehet, hogy a vizsgálat után bent tartják megfigyelésre másnapig, és szüksége lesz valakire, aki Ön helyett elintézi néhány kisebb tennivalót.

A vizsgálat általában 20-60 percig tart. Vizsgálat közben az oldalán fog feküdni, illetve egy ideig a hasán. Hogy jobban lássa a bél nyálkahártyáját és az esetleges betegség tüneteit, az orvos vizsgálat közben levegőt fúj a bélbe. Ez feszülő érzést, felfúvódást, görcsöket okozhat. Ugyanakkor a vizsgálat csak ritkán okoz fájdalmat. Ha ez mégis megtörténik, akkor tájékoztassa erről az orvost, aki megteszi a szükséges lépéseket fájdalom csökkentése érdekében.

Lehet, hogy vizsgálat közben az orvos néhány egyéb beavatkozást is

elvégez: eltávolítja a polipokat (polipektómia), szövetmintát vesz további vizsgálatra (biopszia), elállítja a sérült erek vérzését és eyebeket.

Vastagbéltükrözés

Lehet - e veszélyes a vastagbéltükrözés

A vizsgálat közben bekövetkező szövődmények nagyon ritkák. A polipok eltávolítása során vérzés léphet fel, amely általában magától eláll, és csak elvétve van szükség egyéb beavatkozásra. Nagyon ritkán következik be a bél átfúródása (perforáció), ami műtéti beavatkozást igényel. **A biztonságos vizsgálat érdekében is fontos, hogy teljesen tiszta bélcatornával menjen a vizsgálatra.**

A vizsgálat után

A vizsgálat után az orvos tájékoztatja Önt a vizsgálat eredményéről, arról, hogy talált-e kóros elváltozásokat, távolított-e el polipokat, végzett-e biopsziát vagy valamely más beavatkozást. Ha semmilyen jelentősebb elváltozást nem fedezett fel, akkor ezt a jó hírt azonnal közli Önnel. Ha pedig szövetmintát vett további vizsgálat céljából, akkor Önnek meg kell várnia az eredményt. A biopszia nem jelenti azt, hogy az orvos rákot fedezett fel – csak azt, hogy szeretné tudni, milyen szerkezetű szövet elváltozásról van szó.

A vizsgálat után rövid ideig a vizsgálatot végző intézményben megfigyelésen marad. Csak kivételes esetben tartják ott egészen másnapig.

Lehetséges szövődmények a vizsgálat után

Habár a kolonoszkópiás vizsgálat utáni szövődmények nagyon ritkák, fontos, hogy tisztában legyen ezek jeleivel, hogy időben felismerhesse őket. Ha a vizsgálat után erős gyomorfájdalmat érez vagy erősen vérzik (a kisebb bélvérzések maguktól elmúlnak), ha belázasodik vagy rázza a hideg, akkor azonnal forduljon orvoshoz. Igen ritkán a vérzés néhány nappal a polipok eltávolítása után jelentkezik, ezért a vizsgálat után is figyelje néhány napig a székletét.

Esetleges további kezelések

Előfordulhat, hogy a vizsgálat közben az orvos nem tudja elvégezni a teljes vizsgálatot vagy nem tud eltávolítani minden polipot, melyekből rák fejlődhet ki. Ebben az esetben megbeszéli Önnel a további kezelést.

Ha kiderül, hogy Önnek speciális gyógykezelésre van szüksége, akkor konzultál a szakorvosokkal és a háziorvossal. A szakorvosok további vizsgálatok segítségével pontosan meghatározzák a kóros elváltozások jellegét, és az Önnel való megbeszélés alapján meghatározzák a legmegfelelőbb kezelést.

Lehet, hogy szívesen megismerné azok tapasztalatait, akiknél már végeztek vastagbéltükrözést vagy egyéb vizsgálatot, vagy azokét, akik már kigyógyultak a rákból. Szlovéniában az alábbi, betegeket tömörítő szervezetekkel veheti fel a kapcsolatot, amelyek szívesen állnak rendelkezésére tanácsaikkal:

Društvo onkoloških bolnikov Slovenije – Szlovén Rákbetegek

Egyesülete

Poljanska cesta 14, 1000 Ljubljana

telefon: 01/430-32-63, **GSM:** 041/835-460, **fax:** 01/430-32-64

email: dobslo@siol.net

honlap: www.onkologija.org

Zveza invalidskih društev ILCO Slovenije - Szlovén Rókkant

Egyesületek Szövetsége

Zveza ILCO Slovenije - Szlovén ILCO Szövetség

Trubarjeva 15, 2000 Maribor

telefon: 02/228-22-05, **fax:** 02/228-22-06

e-mail: info@zveza-ilco.si

honlap: www.ilco-zveza.si

fogadóórak: hétfő, szerda, csütörtök és péntek 8-12 óra között

Europacolon Slovenija

Povšetova 37, 1000 Ljubljana

telefon: 041/574-560

e-mail: info@europacolon.si

honlap: www.europacolon.si

Zveza slovenskih društev za boj proti raku - Szlovén Rákellenes

Egyesületek Szövetsége

Trubarjeva cesta 76a, 1000 Ljubljana

telefon: 01/430-97-80

fax: 01/430-97-85

e-mail: info@protiraku.si

honlap: www.protiraku.si

NIJZ

Nacionalni inštitut
za javno zdravje

Svit

**ÁLLAMI SZŰRŐPROGRAM
A RÁKMEGELŐZŐ ÁLLAPOT,
A VASTAG- ÉS VÉGBÉLRÁK
SZŰRÉSÉRE ÉS KORAI
FELISMERÉSÉRE**

Center Svit
P.P. 241, 1001 Ljubljana
telefon 01/620-45-21
telefaks 0/620-45-29
svit@nijz.si
www.program-svit.si

SZK EGÉSZSÉGÜGYI MINISZTERIUM | ORSZÁGOS EGÉSZSÉGBIZTOSÍTÁSI PÉNZTÁR
ORSZÁGOS NÉPEGÉSZSÉGÜGYI INTÉZET